View the original article

فراتر از خبر

چهار نکته کلیدی از نشست تاریخی ترامپ، شی و پوتین که به گشایش مهمی منجر نشد

رادیو اروپای آزاد/رادیو آزادی

۳۰/آبان/۱۴۰۵

نشست تاریخی رهبران آمریکا، چین و روسیه در شنژن، هرچند دستاوردهایی محدود برای هر سه طرف داشت، به توافق مهمی دربارهٔ بحران‌های جهانی منجر نشد.

این دیدار بیش از آن‌که به پیشرفت عملی در حل اختلافات بینجامد، قدرت و نفوذ سه کشور و در عین حال محدودیت‌های آن‌ها در عرصهٔ بین‌المللی را به نمایش گذاشت.

اگرچه پوتین و شی تاکنون حدود ۵۰ بار با یکدیگر دیدار کرده‌اند، نشست روز ۲۸ آبان دونالد ترامپ، شی جین‌پینگ و ولادیمیر پوتین در حاشیهٔ اجلاس همکاری اقتصادی آسیا و اقیانوسیه در چین رویدادی تاریخی بود؛ زیرا برای نخستین‌بار رهبران سه قدرت بزرگ هسته‌ای جهان بدون حضور رهبران دیگر کشورها در نشستی سه‌جانبه گرد هم آمدند.

با این حال، بیانیهٔ مشترک سه رهبر بیشتر بر اصول کلی، از جمله کاهش خطر جنگ هسته‌ای و تقویت ثبات بین‌المللی، تأکید داشت و تعهد مشخصی برای حل بحران‌های عمدهٔ جهانی در آن دیده نمی‌شد.

یکی از موضوعاتی که ترامپ پیش از نشست از تمایل خود برای گفت‌وگو دربارهٔ آن سخن گفته بود، جنگ ایران بود؛ اما این موضوع نیز در بیانیهٔ مشترک سه کشور جایی نداشت.

در این گزارش، بر اساس گفت‌وگوهای رادیو اروپای آزاد/رادیو آزادی با کارشناسان و تحلیلگران، چهار نکتهٔ مهم دربارهٔ این نشست بررسی شده است.

پوتین بیشترین دستاورد را داشت

ولادیمیر پوتین که از زمان تهاجم گستردهٔ روسیه به اوکراین در فوریهٔ ۲۰۲۲ با انزوای گستردهٔ بین‌المللی روبه‌رو بوده، در مقایسه با دو رهبر دیگر، با انتظارات بسیار پایین‌تری وارد اجلاس شد.

برای رئیس‌جمهور روسیه، حضور در اجلاس اَپک برای نخستین‌بار از سال ۲۰۱۷ و مشارکت مستقیم در گفت‌وگوهای امنیتی با رهبران آمریکا و چین، به‌خودی‌خود دستاوردی مهم بود و او را تا حدی از انزوای بین‌المللی خارج کرد.

الیزابت ویشنیک، کارشناس روابط چین و روسیه در مؤسسهٔ پژوهشی سی‌ان‌ای در ایالت ویرجینیای آمریکا، می‌گوید: «پوتین دستاوردهای زیادی داشت، او بزرگ‌ترین برندهٔ این نشست بود.»

ساری آرهو هاورن، پژوهشگر وابسته به مؤسسهٔ سلطنتی مطالعات دفاعی و امنیتی بریتانیا، نیز معتقد است انزوای رئیس‌جمهور روسیه، دست‌کم از نظر تصویر عمومی و شاید در عمل، به میزان چشمگیری کاهش یافته است؛ به‌ویژه با توجه به «بیانیهٔ صلح» مشترکی که پس از نشست منتشر شد.

این بیانیه خواستار کاهش خطرات هسته‌ای و تقویت ثبات بین‌المللی شد، اما تعهد عملی چندانی در آن دیده نمی‌شد.

هاورن به موضع مشترک سه کشور دربارهٔ دیوان کیفری بین‌المللی نیز اشاره می‌کند که در مارس ۲۰۲۳ حکم بازداشت پوتین را به اتهام ارتکاب جنایات جنگی در اوکراین صادر کرد.

در بیانیهٔ مشترک تأکید شده است که اصل رضایت دولت‌ها و احترام به مصونیت مقام‌های حکومتی اهمیت اساسی دارد و دیوان کیفری بین‌المللی و نهادهای مشابه نباید از صلاحیت قضایی خود سوءاستفاده کنند.

ترامپ نیز در بخش علنی نشست، این دیوان را «سازمانی سرکش و جهانی‌گرا» توصیف کرد.

بیانیهٔ سه کشور همچنین از برنامهٔ افزایش تولید و عرضهٔ فرآورده‌های پالایش‌شدهٔ نفتی به سود همهٔ کشورها سخن گفته است؛ موضعی که در عمل به منزلهٔ حمایت از بخش نفت روسیه تلقی می‌شود که زیر فشار تحریم‌ها قرار دارد.

بیشتر در این باره:

نشست ترامپ، شی و پوتین؛ چین، روسیه و آمریکا بر سر «اعلامیه صلح» توافق کردند

نشست «به‌دقت برنامه‌ریزی‌شدهٔ» شی برای چین نتیجه داد

برخلاف پوتین، شی جین‌پینگ برای موفق جلوه دادن نشست سه‌جانبه نیاز چندانی به دستاوردهای بزرگ نداشت.

چین نه با انزوای دیپلماتیک مشابه روسیه روبه‌روست و نه با مشکلات اقتصادی مشابه آن دست‌وپنجه نرم می‌کند. هرچند روابط پکن و واشینگتن همچنان با تنش‌هایی همراه است، شی توانسته با مطرح کردن چارچوب «ثبات راهبردی سازنده» برای روابط دوجانبه، بر مسیر کنونی مناسبات چین و آمریکا تأثیر بگذارد.

با این حال، رهبر چین باید نشان می‌داد که کشورش می‌تواند در حاشیهٔ مهم‌ترین اجلاس اقتصادی آسیا، میزبان نشستی حساس میان سه قدرت بزرگ باشد، بی‌آن‌که توجه‌ها از اجلاس اصلی منحرف شود.

یون سان، مدیر برنامهٔ چین در اندیشکدهٔ استیمسون در واشینگتن، می‌گوید نشست سه‌جانبه رویدادی «مهم و به‌دقت طراحی‌شده» بود و می‌توان آن را موفقیتی برای چین دانست.

او یادآور می‌شود که رسیدن به بیانیه‌ای مشترک که هر سه طرف بر سر آن توافق داشته باشند، کار آسانی نیست؛ اما بهای چنین توافقی، پرهیز از پرداختن به بسیاری از جزئیات مسائل مورد بحث است.

ساری آرهو هاورن نیز معتقد است شی جین‌پینگ به آنچه می‌خواست رسید و توانست نشان دهد که در هدایت امور جهانی نقشی محوری دارد.

خبرگزاری رسمی شین‌هوا به نقل از رهبر چین، این نشست را «مثبت، سازنده و ثمربخش» توصیف کرد.

یکی از موضوعات مهم گفت‌وگوها، خلع‌سلاح هسته‌ای بود؛ موضوعی که ترامپ به طرح آن علاقه داشت.

شی جین‌پینگ با گفت‌وگو دربارهٔ این موضوع موافقت کرد، اما هیچ تعهد مشخصی برای اقدام عملی نپذیرفت.

بر اساس برآورد مؤسسهٔ بین‌المللی پژوهش‌های صلح استکهلم، سیپری، چین حدود ۶۲۰ کلاهک هسته‌ای در اختیار دارد؛ در حالی که آمریکا و روسیه هرکدام بیش از پنج هزار کلاهک دارند.

پکن با توجه به این اختلاف، معتقد است مشارکت در مذاکرات خلع‌سلاح هسته‌ای در شرایط کنونی زودهنگام است و حتی می‌تواند به امنیت ملی چین آسیب برساند.

سه رهبر در بیانیهٔ مشترک خود بار دیگر تأکید کردند که «در جنگ هسته‌ای هیچ برنده‌ای وجود ندارد و چنین جنگی هرگز نباید رخ دهد»؛ عبارتی آشنا که رهبر چین سال‌هاست از آن استفاده می‌کند.

آن‌ها همچنین متعهد شدند دربارهٔ کاهش خطرات هسته‌ای و جلوگیری از گسترش سلاح‌های هسته‌ای گفت‌وگو کنند؛ تعهدی کلی و مبهم که اقدام مشخصی در آن پیش‌بینی نشده است.

ترامپ به انتظارات خود رسید

به ارزیابی تحلیلگران، دونالد ترامپ پیش از نشست انتظارات چندان بالایی مطرح نکرده بود و توانست همان انتظارات محدود را برآورده کند.

راس دارل فاینگولد، وکیل و تحلیلگر ریسک سیاسی مستقر در تایپه، می‌گوید رئیس‌جمهور آمریکا می‌خواست در برابر افکار عمومی جهان نشان دهد که برای کنترل تسلیحات هسته‌ای با دو قدرت بزرگ دیگر تلاش می‌کند و در این زمینه به هدف خود رسید.

با این حال، یکی از موضوعاتی که ترامپ پیش از نشست از تمایل خود برای گفت‌وگو دربارهٔ آن سخن گفته بود، جنگ ایران بود؛ موضوعی که در بیانیهٔ مشترک سه کشور حتی نامی از آن برده نشد.

پوتین و شی جین‌پینگ نیز در اظهارات علنی خود در اجلاس اَپک اشاره‌ای به جنگ ایران نکردند.

فاینگولد می‌گوید: «چین و روسیه نه می‌توانند و نه می‌خواهند برای پایان دادن به درگیری با ایران به ترامپ کمکی کنند. از طرف دیگر، ایران را هم به جنگیدن با آمریکا تشویق نخواهند کرد.»

به گفتهٔ او، رویکرد کم‌خطرتر برای پکن و مسکو، که همچنان آن را دنبال می‌کنند، دعوت به صلح است.

با وجود نبود دستاوردهای مهم دیپلماتیک، ترامپ همچنان می‌تواند نشست را موفقیتی برای خود معرفی کند.

یک مقام ارشد پیشین وزارت بازرگانی آمریکا که در حوزهٔ روابط با چین فعالیت داشته، به شرط ناشناس ماندن به رادیو اروپای آزاد/رادیو آزادی گفته است شی جین‌پینگ توانسته با رفتار شخصی خود به‌شدت ترامپ را مجذوب کند.

او به استقبال رهبر چین از رئیس‌جمهور آمریکا در فرودگاه و در آغوش گرفتن او اشاره می‌کند و می‌گوید چنین رفتارهایی برای ترامپ اهمیت زیادی دارد.

ترامپ نیز این استقبال را «پیروزی بزرگی برای ما» و نشانه‌ای از «احترام فراوان» توصیف کرد.

روابط دوستانه با ترامپ برای شی جین‌پینگ، پس از تنش‌هایی که مناسبات واشینگتن و پکن در دوران ریاست‌جمهوری جو بایدن و دورهٔ نخست ریاست‌جمهوری ترامپ تجربه کرد، تغییری مطلوب به شمار می‌رود.

کاهش فشار واشینگتن نیز فضای بیشتری برای چین فراهم کرده است تا اهداف راهبردی خود را در سیاست خارجی دنبال کند.

این مقام پیشین آمریکایی می‌گوید شی جین‌پینگ احتمالاً از نتایج نشست بسیار خرسند است، هرچند می‌داند چنین وضعیتی نمی‌تواند برای همیشه ادامه داشته باشد.

دیپلماسی قدرت‌های بزرگ هم محدودیت‌هایی دارد

به اعتقاد تحلیلگران، نشست سه‌جانبهٔ شنژن شاید به همان اندازه که به خاطر دیدار تاریخی رهبران سه کشور در یادها می‌ماند، به دلیل دستاوردهایی که نداشت نیز به یاد آورده خواهد شد.

زمانی که پوتین ماه گذشته پیشنهاد برگزاری این نشست را مطرح کرد، اوکراین و کشورهای اروپایی نگران شدند که رئیس‌جمهور روسیه بکوشد بدون مشارکت آن‌ها دربارهٔ توافقی برای پایان دادن به جنگ اوکراین مذاکره کند.

اما به‌گفتهٔ ساری آرهو هاورن، چنین نتیجه‌ای از ابتدا چندان واقع‌بینانه نبود؛ زیرا چین نمی‌خواست به روابط خود با اروپا آسیب بزند.

او می‌گوید پکن همچنان از نظر اقتصادی به اروپا نیاز دارد و تلاش می‌کند خود را قدرتی بی‌طرف نشان دهد. به اعتقاد این پژوهشگر، خودداری چین از قرار دادن موضوع اوکراین در دستور کار نشست، تصمیمی راهبردی بود.

اندکی پیش از اجلاس اَپک، اوکراین حملاتی پهپادی و موشکی به پل کریمه انجام داد که به فروریختن بخشی از مسیر جاده‌ای آن منجر شد.

الیزابت ویشنیک معتقد است زمان‌بندی این حملات تصادفی نبود. به‌گفتهٔ او، پیام این اقدام آن بود که رهبران جهان نمی‌توانند بدون مشارکت اوکراین و رهبران اروپایی به جنگ پایان دهند.

در همین حال، ایران روز چهارشنبه ۲۷ آبان، برای نخستین‌بار پس از حدود دو ماه، حملات پهپادی و موشکی به کشورهای حاشیهٔ خلیج فارس را از سر گرفت و بحرین و کویت را هدف قرار داد.

از سوی دیگر، کیم جونگ اون، رهبر کرهٔ شمالی که برای جنگ روسیه در اوکراین نیرو و تسلیحات فراهم کرده است، بدون دیدار با ترامپ اجلاس اَپک را ترک کرد؛ در حالی که رئیس‌جمهور آمریکا پیش‌تر احتمال چنین ملاقاتی را مطرح کرده بود.

الیزابت ویشنیک می‌گوید قدرت‌های بزرگ نفوذ زیادی دارند، اما نمی‌توانند رویدادهای میدانی را کنترل کنند. او تأکید می‌کند: «دورانی که رهبران دور یک میز می‌نشستند و دربارهٔ سرنوشت جهان تصمیم می‌گرفتند، به پایان رسیده است.»

به گفتهٔ این پژوهشگر، برای حل بحران‌ها، قدرت‌های بزرگ ناگزیرند دیگر کشورها را نیز به شکلی گسترده‌تر در گفت‌وگوها و تصمیم‌گیری‌ها مشارکت دهند.

اصل این گزارش، نوشتهٔ متیو فولکو، در وب‌سایت انگلیسی رادیو اروپای آزاد/رادیو آزادی منتشر شده است.

این مطلب بخشی از:

جهان | سیاسی | بایگانی | فراتر از خبر

© ۲۰۲۶ تمام حقوق این وب‌سایت، بر اساس مقررات کپی‌رایت، برای رادیو فردا محفوظ است.